

Giftig cocktail: Send flere penge, tak!

Af

Marijke Vittrup

Direktør, Øjenforeningen

og

Anne Mette Steen-Andersen

Journalist

Udviklingen på øjenområdet taler sit tydelig sprog: Antallet af øjenpatienter er stigende, tilgangen af nye øjenlæger er stagneret, og øjenområdet er ramt af besparelser. Hvis ikke der gøres noget, vil det gå ud over danskernes syn.

FLERE OG FLERE danskere går til øjenlægen. Mange flere. Faktisk er der sket en eksplosion i antallet af øjenpatienter over de seneste 10 år. I 2007 besøgte lidt over 500.000 danskere en øjenlæge. I 2017 var tallet steget til knap 700.000. Der er tale om en stigning, der ikke blot kan forklares med en ændret befolkningssammensætning, hvor de ældre

udgør en større andel. En lignende stigning ses heller ikke i andre lægelige specialer.

Allerede i 2016 beskrev Øjenforeningen den alarmerende udvikling. Dengang havde Danske Øjenlægers Organisation (DØO), der repræsenterer de praktiserende øjenlæger, indgået en ny overenskomst med Danske Regioner. Målet var blandt andet at sikre lavere ventetider. Dem har patienterne imidlertid ventet forgæves

på. Øjenlæger i praksis behandler ni ud af ti danskere med øjenproblemer. Og selvom man med overenskomsten forsøgte at imødekomme en ventet stigning i antallet af øjenpatienter, har det slet ikke været tilstrækkeligt. Antallet af øjenlæger (ydernumre) har også været næsten uforandret i hele perioden. Således var der i 2007 155 øjenlæger til at dække Danmark. I 2017 var tallet marginalt højere og lå på 162. Ifølge de seneste tal er der 4.264 øjenpatienter for hver øjenlæge i praksis.

Udviklingen bliver mødt med kritik fra praktiserende øjenlæge og formand for DØO Jens Andresen. At vi siden 2007 har set en stigning på 30 pct. i antallet af danskere, der søger øjenlæge, men kun har fået marginalt flere øjenlæger (4,5 pct. stigning), betyder, at øjenpatienterne skal vente alt for længe på at blive udredt og behandlet, lyder det.

"Som det ser ud nu, er vi tvunget til at arbejde i et system, som det bliver sværere og sværere for os at stå på mål for. Vi kan ikke løbe hurtigere, end vi gør nu, og det går ud over

vores patienter. De oplever, at vi ikke altid har tid til dem, når de har brug for det. Det skaber med rette stor utilfredshed," siger Jens Andresen.

Han har selv erfaring med at modtage opkald fra patienter, der klager over travlhed, og han finder det frustrerende ikke altid at kunne levere den efterspurgte hjælp.

Ny demografisk virkelighed

Selvom ændringer i befolknings sammensætningen kan forklare en del af væksten i antallet af øjenpatienter, kan den ikke forklare hele patienttilvæksten. Sammenligner man med andre lægelige specialer, eksempelvis almen medicin eller øre-næse-hals, ses her også en stigning i antallet af patienter, men i de andre specialer følger patienttilvæksten stigningen i antallet af ældre borgere over 60 år. For øjenområdet overgår stigningen i antallet af patienter stigningen i antallet af ældre borgere med længder.

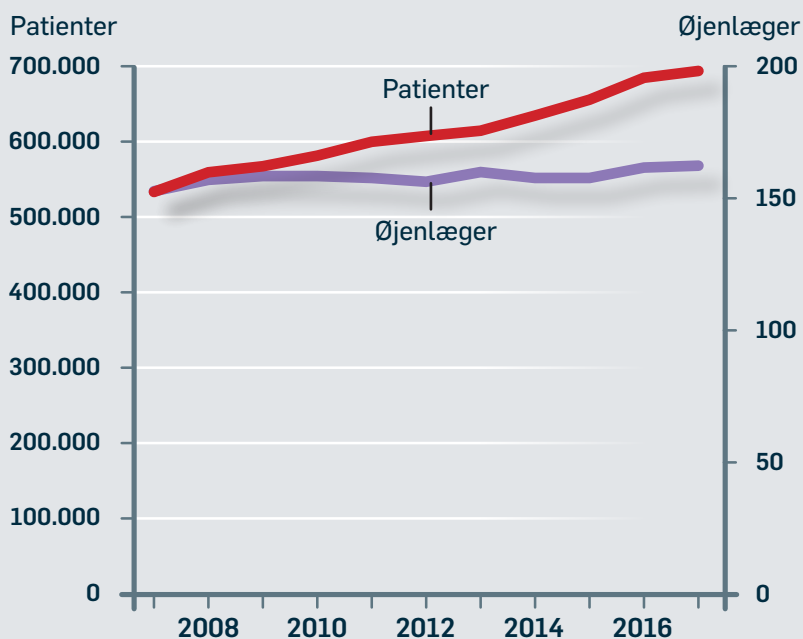
Fra 2007 og frem til 2017 er antallet af danskere mellem 60 og 74 år steget med 17 pct., mens antallet af danskere over 75 år er steget med 22 pct. i perioden. I samme periode er antallet af øjenpatienter mellem 60 og 74 år steget med 48 pct., mens antallet af patienter over 75 år er steget med 44 pct. Stigningen i antallet af øjenpatienter er altså dobbelt så stor som stigningen i antallet af ældre borgere.

Bedre behandlingsmuligheder

Morten la Cour, der er professor og næstformand i Øjenforeningen, forklarer, at patienttilvæksten hænger tæt sammen med fagets udvikling. I dag foretages der langt flere øjenoperationer, og siden 2007 har et nyt medicinsk behandlingsregime (anti-VEGF) revolutioneret

Figur 1

Øjenlæger og patienter

Antallet af øjenlæger ligger stabilt, men antallet af øjenpatienter stiger støt.

behandlingen af de største nethindesygdomme, AMD, diabetisk nethindesygdom og veneblodpropper. Anti-VEGF-behandling har halveret forekomsten af blindhed i Danmark på bare 10 år. Med en revolution af den kaliber følger naturligt flere patienter – både på hospitalerne og hos de praktiserende øjenlæger, hvor patienterne går til kontrol under og efter deres behandlingsforløb.

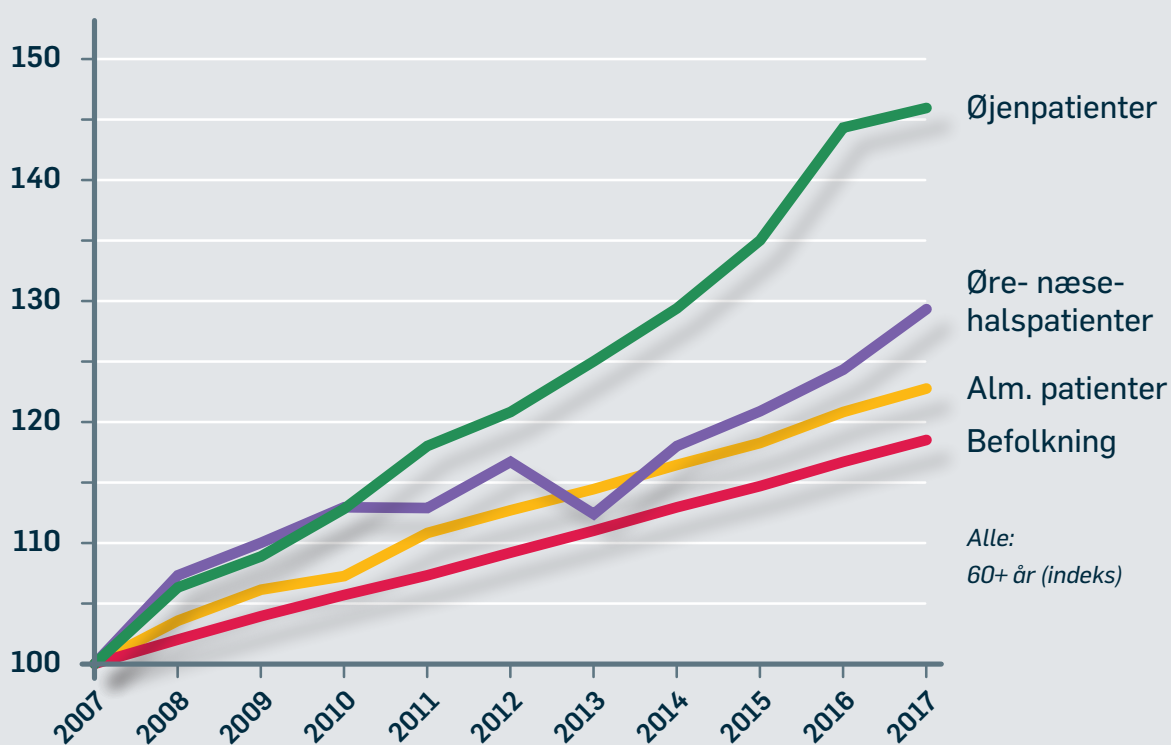
"I dag kan vi behandle nogle af de store folkesygdomme, som vi før 2007 ikke kunne stille ret meget op imod. Det ved danskerne, og derfor er der flere, der søger øjenlæge – og langt færre, der sendes hjem med beskeden om, at der ikke er noget, vi kan stille op," siger Morten la Cour.

Det er i sig selv rigtig positivt, at flere søger øjenlæge, når de oplever symptomer, og at størstedelen af dem, der søger øjenlæge, kan tilbydes en behandling, der virker, understreger Morten la Cour. Problemerne opstår, fordi ressourcerne til at ansætte flere øjenlæger ikke er fulgt med.

"For en lang række øjenpatienter er rettidig diagnostik og behandling afgørende for, om vi kan sikre patienten et godt syn resten af livet. Det gælder for eksempel AMD-patienter, hvor to uger uden behandling kan have uoprettelige konsekvenser for synet. Ydermere har behandlingen ikke optimal effekt, hvis den sættes i gang for sent," siger Morten la Cour.

Figur 2

Befolkningsudviklingen og udviklingen blandt patienter over 60 år

Hvor patientudviklingen i andre specialer følger udviklingen i ældrebefolkningen, er antallet af øjenpatienter stukket helt af. For øjenpatienter i alderen 60-74 år var stigningen i 2016 på hele 49 pct. i forhold til 2007. Kun 17 pct. af stigningen kan forklares med stigningen i den samlede befolkningsgruppe (60-74 år). Her ses den samlede udvikling blandt patienter og borgere over 60 år.

Jens Andresen understreger, at øjenlægeklinikkerne gør alt, hvad der står i deres magt for at 'fange' de akutte patienter og rykke dem frem på ventelisterne.

"Anstrengelserne til trods kan det desværre ske, at patienter ryger igennem det fintmaskede net: at akutte øjensymptomer over telefonen forveksles med symptomer af en mindre akut karakter. Det er et stort problem, da akutpatienter i så fald risikerer at få en tid, der ligger så langt ude i fremtiden, at det kan få fatale konsekvenser for deres syn," siger han.

Kræver politisk fokus

Morten la Cour mener, at situationen på øjenområdet kræver politisk indgriben.

"Vi har allerede svært ved at følge med, så hvis vi skal gøre os forhåbninger om at kunne overholde udrednings- og behandlingsgarantien fremover, skal vi have tilført mange flere ressourcer – mindst 50 nye øjenlæger. Politikerne på Christiansborg er nødt til at forstå, at et behandlingsgennembrud af den kaliber, vi har været vidner til, ikke kan ske, uden at de følger op med flere ressourcer."

Jens Andresen er enig i, at det er vigtigt at råbe højt og rette opmærksomhed på kapacitetsproblemet. "Jeg er ikke sikker på, at de regionale politikere ved, hvor skidt det står til – hvad det er for et system, de beder os om at stå på mål for. Det er afgørende, at de får øjnene op for det," siger han. ■

Ulighed:

Nordjyderne er hårdest ramt af regionale forskelle på øjenområdet

'Lige adgang til sundhed' er et mantra, man ofte hører, når der diskuteres sundhedspolitik. Men desværre spiller geografi en afgørende rolle for den øjenservice, man som patient møder, hvis man bliver ramt af en øjensygdom. Øjenforeningens tal dokumenterer store regionale forskelle, hvor særligt Nordjylland skiller sig negativt ud.

Af **Marijke Vittrup** og **Anne Mette Steen-Andersen**

ARTIKLEN 'Send flere penge, tak!' beskriver de landsdækkende tendenser. Men graver man et spadestik dybere i tallene, ser man, at der er stor variation fra region til region. Patienttilvæksten er mindst i Region

Hovedstaden. Her var der i perioden fra 2007 til 2017 en stigning på 15 pct. Men i samme periode er indbyggertallet vokset. Og set i forhold til det, er patientantallet stabilt: I både 2007 og 2017 var det 11 pct. af hovedstadens indbyggere, der besøgte en øjenlæge.

Region Nordjylland har den største stigning i antallet af patienter og andelen af befolkningen, der går til øjenlæge. I perioden fra 2007 til 2017 er patienttilvækst på knap 50 pct. Modsat Region Hovedstaden modsvares tilvæksten i øjenpatienter i Region Nordjylland ikke af tilvæksten i antallet af indbyggere. Hvor det i 2007 var otte pct. af nordjyderne, der søgte øjenlæge, var tallet i 2017 steget til 12 pct. Det er især de ældre nordjyder, der søger øjenlæge. På kun 10 år er antallet af nordjyder mellem 60 og 74 år, der besøger en øjenlæge, steget med hele 70 pct. Den procentuelle stigning for nordjyder over 75 år eller ældre er 65 pct. Det siger sig selv, at man umuligt kan behandle så mange

flere patienter, uden at der tilføres flere ressourcer til området.

Fra 2007 til 2017 er der kommet 19 pct. flere borgere mellem 60 og 74 år og 75+ år.

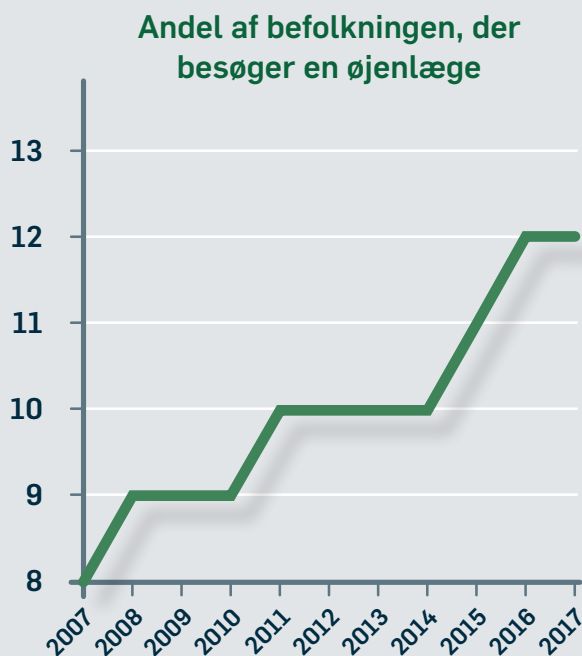
I samme periode er antallet af øjenpatienter for de to aldersgrupper steget med hhv. 70 pct. (60-74 år) og 65 pct. (75+ år).

Morten la Cour, der er professor og næstformand i Øjenforeningen, vurderer, at forskellene på tværs af de fem regioner afspejler en stærkeffekt. Med det mener han, at tilvæksten af patienter afhænger af, hvilke behandlinger en region kan tilbyde.

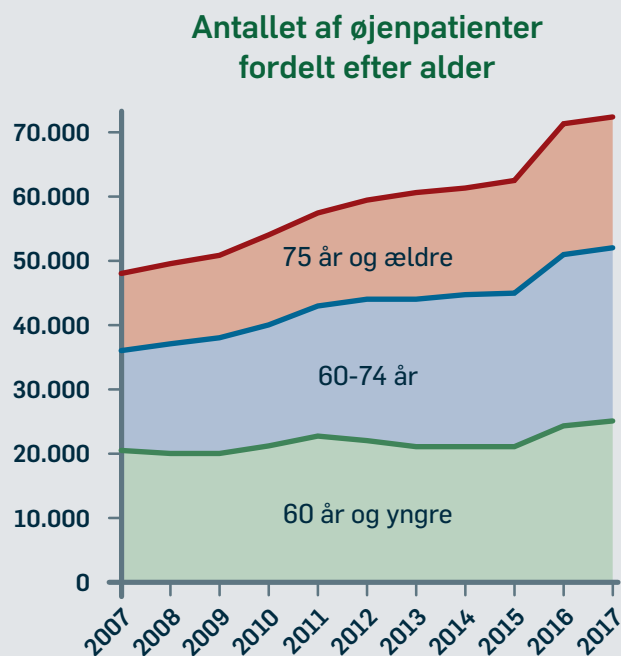
"Hovedstaden har været hurtigst til at sikre alle deres patienter de nye

Figur 1

Fokus på Nordjylland: En større andel af nordjyderne går til øjenlæge – det presser systemet og truer patienternes syn

Andelen af alle nordjyder, der går til øjenlæge, er steget. Hvor det i 2007 var 8 pct. af nordjyderne, der besøgte en øjenlæge, var tallet i 2017 12 pct.

Den største stigning i antallet af øjenpatienter er sket for personer over 60 år.

Fakta om data

Øjenforeningen har hentet offentligt tilgængelige data fra Danmarks Statistik via statistikbanken.dk. Tal vedrørende specifikke behandlinger er hentet fra Sundhedsdatastyrelsens esundhed.dk

Vi har indhentet alle tal på regionsniveau og har samtidig fundet fordelingen efter køn og alder. For nemheds skyld opererer vi med tre aldersgrupper: under 60 år, 60-74 år og 75 år eller ældre (75+).

Alle tal er indhentet for tre specialer: øjenlæge, øre-næse-halslæge og almen medicin (familielægen i almen praksis). Samtidig har vi indhentet befolkningstal for hele perioden.

En øjenpatient er her defineret som en person (et CPR-nummer), der i et givet år har været i kontakt med en øjenlæge i praksis eller på et sygehus. Kun patienter, der har været i behandling i offentligt regi, er medtaget i tallene.

Tal for 2018 var ikke tilgængelige ved trykstart.

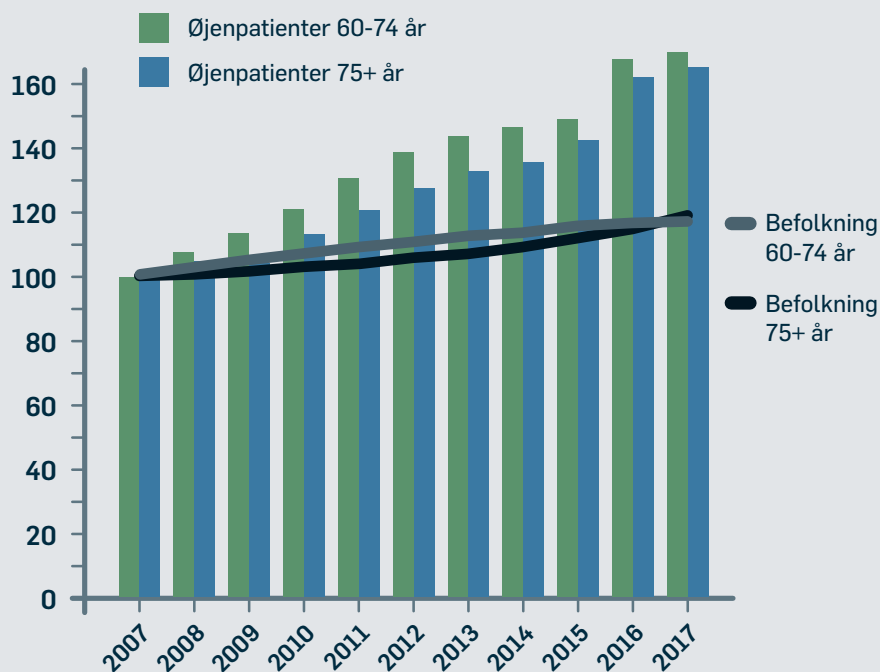
anti-VEGF-behandlinger. Derfor ser vi en tidlig og brat stigning i antallet af øjenpatienter i hovedstaden – som så de senere år

er stagneret lidt – mens stigningen i de andre regioner først er blevet tydelig de senere år. Når behandling bliver en garanti, så strømmer

patienterne til,” forklarer Morten la Cour.

Tal fra Sundhedsdatastyrelsen understreger Morten la Cours pointe. I 2007, hvor Region Hovedstaden og Region Syddanmark som de første to regioner begyndte at tilbyde anti-VEGF-behandling til patienter med degenerative nethindeforandringer, var der på landsplan godt 5.500 danskere, der fik den nye type behandling. Siden er anti-VEGF blevet udbredt til de resterende regioner, og i 2017 blev knap 93.500 danskere behandlet med anti-VEGF, heraf havde knap 85.000 våd AMD. Meget tyder på, at indikationsområdet for anti-VEGF vil udvides de kommende år, hvilket ifølge Morten la Cour kun vil give endnu flere patienter. ■

Udvikling i øjenpatienter og ældrebefolkningen

Fra 2007 til 2017 er der kommet 19 pct. flere borgere mellem 60 og 74 år og 75+ år. I samme periode er antallet af øjenpatienter for de to aldersgrupper steget med hhv. 70 pct. (60-74 år) og 65 pct. (75+ år).